

MLADIKA

Vampir.

Povest, spisal dr. Fr. Detela.

Ribič je stopil pred hišo, kjer je sedel gospodar, bral novine in prigrizoval kruha in sira. Lenart je bil sicer slišal robanjenje; a ker se ni maral vznemirjati, se je potuhnil, češ, naj žena opravi in naj svak nekoliko okusi sladkost življenja na kmetih.

»Jakob,« je dejal Ribič, »ali ne slišiš, kako se znaša Matija nad tvojo ženo? Ali je ne boš branil?«

»Pri jedi hoče še pes mir imeti,« je dejal Lenart in žvečil naprej.

»Oh, oče,« je prijekala hčerka, »pojdite mami na pomoč! Pred hlapcem se joka.«

»Kaj hočem!« je godrnjal Lenart. »Jaz sem vse slišal; a Matija je vroče krvi, jaz pa tudi; lahko bi se zgodila nesreča. Ne bojim se ga jaz nič in ob tla bi ga hitro vrgel; a če ga ubijem, kako se bom zagovarjal? Ti, Valentin, nisi prav storil, da si ga imenoval barabo. Tega ne bi bil smel storiti, zlasti ker ni tvoj hlapec. In obdolžili ste ga, da je kradel. Če Vas toži, kako boste dokazali?«

»Jarnik je priča,« je dejala Olga.

»Jarnik ne deva svojih besed na vago. Če pride do pričevanja, bo omahnil. Vsak človek se zmoti; pa bi se Jarnik ne zmotil? Boljše je, da ostane deset krivcev brez kazni, kot da bi en sam nedolžen človek trpel. In če je morda Matija res kaj zagrešil, odpustim, da nam bo Bog odpustil!«

»Če bi vsi pošteni ljudje tako mislili,« se je jezil Ribič, »bi jim rokovnjači vse pobrali. Krivicam se moramo ustavljati; sicer bo izginila pravica. Objestnemu krivčniku je odpuščanje potuha. Če je Matija kradel, ni kradel samo tebi, ampak tudi tvoji ženi in tvoji hčeri,«

»Morebiti še tebi,« je dejal pikro Lenart. »Ti sam praviš: Če je kradel; torej dvomiš, ali je kradel ali ne. Kadar človek dvomi, mora odločiti na milejšo plat. Jaz sem dobra duša; vi pa ste vsi prehudi; zato imajo ljudje mene radi, vas pa imenujejo jaro gospodo in povsod vas oponašajo, kako da delate.«

»Tebe pač ne more nihče oponašati, kako da delaš,« je dejal Ribič.

»Meni ni treba delati; mene redi zemlja.«

»Neobdelana zemlja ne redi nikogar.«

Pred sodni stol očeta Lenarta sta prihitela z bridko pritožbo Matija in Neža in za njima je prišla gospodinja, da bi se zagovarjala.

Matija je zahteval, da naj se pokličeta Urša in Zefa, ki bosta izpričali, ali je on tat ali ne.

»Oh, ti peklenški jeziki!« je dejala Neža in obrnila oči proti nebu, »kako obračajo nedolžnega človeka! Siromak se trudi od jutra do večera, da mu kosti pokajo, in to ima za zahvalo. Matija, koliko časa pa bova vse to prenašala? In koliko je gospodarjev pri naši hiši? Vsak hoče ukazovati, delati pa nihče.«

»Oh, saj delamo mi vsi,« je dejala gospodinja.

»Vem; takole,« je dejala dekla in začela oponašati mater in hčer.

»Le pojdita, le pojdita!« je pogovarjal Lenart in odpravil hlapca in deklo in dokazal, da lepa beseda res lepo mesto najde.

»Kolika krivica!« je ihtela žena. »Če ti nočeš ukazovati, Jakob, moram pač jaz. Pri nas je tako: če vstanem jaz, vstaneta hlapec in dekla; če delam jaz, delata

tudi onadva; če bi pa jaz sedela, bi vse obsedelo.

»In če bi te jaz ne bil vzela,« se je zagrohotal Lenart, »bi bila ti tudi obsedela. Če pojde mati proč, ali boš ti drugega hlapca iskala? In kje bomo dobili drugo dekle?«

»Ti bi se moral vendar potegniti za mene in za mojo čast. Neža si iz mene naravnost norca dela.«

»Nedolžne šale, draga moja. Kmet ne sme biti občutljiv in zamerljiv. Sicer pa hočem jaz z vsemi ljudmi v miru živeti, ker imam vse ljudi rad.«

»Razen mene.«

»Tudi tebe. A pred vsemi imam rad sebe, kakor je moja dolžnost. Jaz sem najboljši človek; poleg tega sem pa jaz tudi gospodar, in kar imamo, je vse moje.«

»Kolikrat si mi že to povedal!«

»A vedno še pozabiš.«

»Če pojde tako naprej, tudi tvojega ne bo kmalu nič.«

»Vse se lahko primeri. Žena podpira tri vogle; seveda, če kaj razume, če se ne boji vsake sapice in vsake kapljice, če ji ni vedno prevroče ali premraz.«

»Drugi gospodarji delajo ali vsaj hodijo za posli.«

»Drugi tako, jaz pa tako. Maice se je pregrel pri košnji, je zbolel in umrl; Jurjevec je padel z drevesa in si je nogo zlomil; Javorniku se je konj splašil, ga vrgei z voza in povozil. Zdaj leži in sam sebi naj to pripíše. Jaz nisem tak norec, in če se vsa ljubljanska gospoda na glavo postavi; jaz se bom držal pete božje zapovedi, ki pravi, da mora človek za svoje zdravje skrbeti.«

»Pojdimo, pojdimo! Saj je vse zaman,« je dejal Ribič, bled od jeze in zaničevanja. Hči si je brisala oči in vlekla, osramočena in užaljena, mater proč, da ne bi padale še hujše besede.

Lenart se je zasmeljal in pokazal rjave zobe do podočnjakov, ki so mu kakor okli štrleli iz čeljusti.

»Strahovali me ne boste,« je vpil in zaničljiva zloba mu je brizgala iz drobnih sivih oči; »vas je premalo. Jaz ne nadlegujem v Ljubljani nikogar; po kaj hodijo Ljubljančani v Št. Lenart? Kdo jih vabi? Salament! In kako jih skrbi moja hiša! Jaz moram dobiti svojo jed in svojo pijačo, jaz hočem imeti svoj počitek in svoj mir, in če gre vse v franže.«

Ribič je hotel takoj vkup spraviti svojo prtjago, da bi se odpeljal proč; toda mati in hči sta ga s solzami v očeh prosili, naj jima ne prizadene te žalosti, ko nimata nikogar, ki bi ju tolažil, ki bi mu mogli zaupati svoje bridkosti.

»Uboga Stana!« je vzdihnil brat. »Kakšnemu vampirju, kakšnemu krvo-sesu smo te izročili! Kako ti pije gorko kri iz živega srca!«

»Tiho, tiho!« je mirila sestra. »Olga ne sme slišati takih besed. Hudo je; a nositi moramo, kar smo si sami naprtili in kar nam je Bog naložil. A to si zapomni, Valentin: Nikoli se ne prerokaj z Jakobom! Vsaka beseda je bob ob steno.«

»Sirota si ti, Stana,« je dejal brat, »in jaz ti ne morem pomagati. Tvoj trud je zaman. Sebe boš ugonobila; hiše ne boš rešila.«

»Vem,« je dejala mati; »zato tudi pravim vedno Olgi, naj bo hvaležna tebi, svojemu stricu. Ti si jo postavil na noge, ti rešil suženjstva in siročine.«

Zavest, da je vsaj hčerka oteta, je lajšala materi obupno žalost, ki jo je tolikrat prevzemala.

V Olgini duši pa so se borila čuvstva ogorčenja in jeze z ugovori tanke vesti in tako bridko ji je bilo pri srcu, da se ji je zdelo, da bi najrajše umrla. Smilila se ji je mati, a pomagati ni mogla; dvigalo se je zaničevanje in sovražstvo, a zavedala se je, da ji vest nalaga ljubezen in spoštovanje, neizmerno težko nalogo za gorko srce. Na kolena bi se vrgla pred očeta in ga prosila usmiljenja in sočutja z materjo, če bi ne bila že v prejšnjih letih izkusila, s kako brezsrčno porogljivostjo je zavrnil vsak poizkus, življenje bi dala za ljubo mater, če bi bilo količkaj upanja, da ji s to žrtvijo olajša breme.

»Srca nima; zato pije drugim živo kri,« se je spominjala stričevih besed in se zgrozila. Oh, to so bile počitnice! Koliko prijetneje je živela kot učenka, potem kot suplentka daleč od doma! Zdaj je čutila, koliko je žrtvovala mati, ki je pustila od sebe njo, edino sočutno dušo v taki okolici; zdaj je spoznala, koliko hvale je dolžna stricu, ki jo je sprejel pod svojo streho in jo izpeljal iz domače ječe.

»Stric, nikar se tako ne trudite!« je drugega dne prigovarjala Olga. »Vi ste stari in saj slišite, kako ljudje govoré.«

»Kdo bo poslušal te kmetske čvakače!« je dejal Ribič. »Če kdo lenobo pase, jim ni prav; če dela, jim zopet ni prav. Lakomnost in nevoščljivost gleda iz vseh besed in dejanj. Stana, potrpi! Saj bo boljše.«

»Da, v grobu,« se je žalostno nasmehnila Stana. »Ti, Valentin, se vrneš nazaj v Ljubljano; Olga pojde na svoje mesto. — Oh, kako me veseli, da je vsaj toliko preskrbljena! — Jaz pa ostanem sama.«

»V krempljih brezsrčnega vampirja,« je hotel reči brat, a se je zdržal.

IV.

Trgovec in mesar Jarnik pa je čim dalje bolj vznemirjen gledal, kako propada Lenartova hiša. Gospodar je pil, jedel, ležal, molil, delal pa samo dolgove. Posestvo pa je bilo tako lepo, tako prisrčno in zaokroženo, da ga je Jarnik samo sebi privoščil. Če bi imel Lenart sina, bi mu ponudil Jarnik svojo hčer; za Lenartovo hčer je poklical sina Toneta na pomoč. Ko je namreč premišljeval, kako bi spravil Lenartovino v svojo pest, je izprevidel, da se bo njegov Tone preveč postal, preden pride za njim na vrsto; zato-rej naj prevzame domačijo mlajši sin; Tone pa naj se priženi k Lenartu, da ne bo čakal na očetovo smrt.

Ko sta se peljala nekega večera oče in sin s semnja ob Bele cerkve proti domu, je iznenadil oče Toneta s pripombo, da je sklenil mlajšemu sinu Ivanu izročiti dom. »Ti boš prestar,« je pristavil.

»Storite, kakor hočete!« je dejal Tone, ne da bi pogledal očeta.

»Ti se moraš kam priženiti,« je nadaljeval oče.

»Katera me bo pa vzela?« je dejal sin malodušen. »Saj veste, kako je.«

»Ti si osel,« je dejal oče. »Katera te bo vzela! Katero boš vprašal. Ampak prvi bom vprašal jaz. Kakšna se ti zdi Lenartova Olga?«

»Učiteljica? Kako moram jaz na njo misliti!«

»Saj pravim, da si osel. Jaz pa mislim nanjo. Lenart, ta sapramenski lenuh, vama mora prepisati posestvo. Potlej ga bom jaz delati učil.«

»Olga se ne bo hotela poprijeti kmetškega dela,« je dejal sin, ki ga je bil očetov sklep vznemiril in razdvojil. Srce ga je vleklo v isto smer, ki jo je bil očetu preudarek pokazal; razum pa mu je šepetal, da stoji Olga visoko, previsoko nad njim, da bi smel do nje povzdigniti svoje oči; ona tako lepa, tako blaga in dobra, on pa tako nevreden. Grešnik naj bi se predrznil objeti svetnico! Ali ga ne bo z zaničevanjem v blato pehnila? Nikdar si ni upal v njeni družbi izpregovoriti kakšne besede, ki bi količkaj razodevala kako drugo čustvo kot največjo spoštljivost, in zamerjal je Škenderu, da govori z njo tako podomače, tako vsakdanje, celo s cikanjem in namigavanjem. Oh, seveda. Škender nima take preteklosti, njemu ne brani vest pogledati vsakemu v oči, povedati vsakemu resnice v obraz.

In vendar so mu očetove besede grele srce, kakor ogrevajo solnčni žarki hladno meglo. V svoji duši je prosil očeta odpuščanja, da ga je tolikrat krivo sodil.

Zdaj je živo spoznal, kako prav bi bil ravnal, če bi bil njega poslušal in ne svoje mlade glave. Sramoto in kesanje bi si bil prihranil in ponosno bi stopil zdaj pred Olgo, pošten mladenič pred pošteno mladenko.

V take misli zatopljen je preslišal Tone vse, kar mu je oče pripovedoval, da naj Olga zahvali, če dobi tako pridnega moža, ki bo prinesel tudi nekaj grošev k hiši; dekile da bo pridna kakor mati; samo očeta da je treba v kraj dejati, preden vse zapravi.

»Torej kako je?« je zdramil oče zamišljenega sina. »V nedeljo bom jaz govoril z Lenartom in snubil Olgo.«

»Bog ne daj, oče!« se je prestrašil sin. »To je vse prezgodaj. Saj se nikamor ne mudi.«

»Jaz pa pravim, da se mudi. Vsak dan je zapravljen tebi in tvoji ženi.«

»Jaz moram vendar prej govoriti z dekletom.«

»Čemu? Saj boš lahko vse življenje z njo govoril.«

»Ravno zdaj je napravila drugo izkušnjo.«

»In če bi bila napravila deseto. Razen beračev in poslancev ni s svojim stanom nihče zadovoljen, učiteljice pa najmanj.«

»Ne gre drugače, oče. Preden Vi govorite z očetom, moram jaz govoriti z Olgo.«

»Pa govori! Ampak kmalu.«

»Kaj pa pravi naša mama?«

»Kar hoče. Ti boš vzel Olgo, ne ona.«

»Toda to Vam povem, oče, da je tudi jaz ne vzamem, če ne bo marala zame.«

»O ti zajec!« se je jezil oče. »V nedeljo po dešeti maši pojdem jaz k Lenartu; ti pa stori, kakor misliš! — Zdaj pa vozi bolj počasi, da ne pride konj razgret v hlev! Vrži mu potlej nekoliko sena; napajal boš, kadar se ohladi.«

To noč je Tone slabo spal. Vsakoja-ke misli in prav različna čuvstva so mu razburjala glavo in srce. Budile so se gorke nade in razlivalo prelestno svetlobo na njegovo pot; potem pa je nastopila temna noč in strah mu je gnal kri k srcu in podiral pogum. Joj, kako ga bo zavrnila! Kako se ji bodo v srdcu zablistale modre oči! Kako mu bo ogorčena iztrgala roko iz rok in se obrnila proč, brez besede, molče in ta molk bo zani glasna obsodba. In on? Bežal bo, prepričan, da se mu ne godi krivica, da je zaslužil, kar trpi, in odpovedal se bo, odpovedal za vse življenje. Za izpozabo enega trenutja, ki mu je vzela pravico do sreče, bo trpel vse življenje.

Zakaj trpel? Če zdaj lahko brez nje živi, zakaj bi pozneje ne mogel? Križ, ki ga zdaj nosi, ne postane pozneje težji. Toda zakaj je Olga tako prijazna z njim? Če bi bila huda na očeta, ne bi ljubila in negovala sina Tončka. Oh, sladka sreča, če mu postane ljuba ženka! Kako ji bo stregel, kako plačeval veliko žrtev, kako bo delal in živel samo zanjo! In ko bo Olga videla njegovo nesebično vdanost, se bo gotovo ogrela. Iz hvaležnosti se bo rodila ljubezen in ta ljubezen ne bo očitala greha njemu, ki si ga sam tako bridko očita.

Začel se je primerjati z vrstniki in zavedel se je, da ni slabši od tega in onega, ki prenaša ravnodušno, kar je zagrešil. Kdo pa je pridnejši in razumnejši od njega? Prav pravi oče, da bi marsikako dekle brez pomisla in s smehom na ustih stopilo prek njegove preteklosti ž njim v zakon. Marsikatera bi bila morda celo vesela, da se je mož s svojo slabostjo sam obrzdal in dal njej vajete v roke.

A kakšno bi bilo življenje s pošteno in brezsrčno, pridno in brezobzirno, pobožno in sebično ženo! Njegova dobrota in pridnost ne bi našla priznanja; greh, ki se ga je že davno izkesal in izpokoril, bi ostal boleča rana, ki bi se o vsaki priliki iznova odprla. Žena bi ne prizanašala možu, mačeha ne sinu in on bi trpel za oba. Samo Olga bi imela srce za njegovega otroka in usmiljenje z obema. Zdelo se mu je pa tudi, da bi se on pred nobeno drugo ne mogel in ne hotel toliko premagati, da bi jo prosil, naj se ne ozira na njegovo preteklost, naj gleda na njegovo bodočnost. Samo pred Olgo se je hotel ponižati do tal, da bi se potem zopet sklonil pokoncu kakor izpokorjen zločinec, ki je prestal pravično kazen. Olajšati si je hotel srce in vest, da bi ga pozneje ne težila; govoriti je moral, da bi pozneje drugi ne govorili. Sklenil je, da bo govoril z njo takoj drugega dne.

(Dalje.)

Moj grob.

Ko v grobu bom tihem mirno počival,
naj solnce nanj se smeji.
V življenju mi je redko sijalo,
naj grob mi vsaj ožari.

In rožni grmi na njem naj cvetijo,
cvetijo in sladko dehté.
Ljubezen, ki živ sem v srce jo zapiral,
naj svetu ti cveti znané.

Nad grob naj vrba veje poveša,
da z mano v nočeh govori.
In pesmi, v življenju še neizpete,
naj v svet jih ona šumi.

Naj sape tople čez grob pihljajo,
čez dom naš potem naj gredó
Naj sanje srca, naj moje pozdrave
vsem, ki me ljubijo, nesó!

Ksaver Neško.

Goriška pomlad.

1918.

Pomlad je prišla in v okleščenem gozdu,
ki nikdar več ne bo življenja šumel,
ob žici rujavi in jezdecih španskih
je grm ozelenel.

Pod grmom golén in lobanja in rebra,
ki ne varujejo srca več,
skozi nje v pomladni dan
raste in žari mak rdeč...

Zato solnce in mak temni, temni
in ž njim golén in rebra in lobanja —
v zelenem grmu v tiho noč se slavec oglasi
mehkó, ko da prepeva srcu, ki že večnost sanja...

Joža Lovrenčič.

Velikonočne sanje.

Spisal France Bevk.

Imel sem strahovite sanje. Sanjal sem, da preživljam težke dni velikega tedna in da prenaša težki križ moža najdražja, zasramovana, ki so jo sodili in obsojili pismarji in farizeji. Vodili so jo po vseh trnjevih stezách in krvavih stopinjah, kronali so jo s trnjem in bičali, stekli do nagega in pljuvali v njen molčeči, tiho vdani obraz.

Videl sem jo v prostorni veži kako sedé okrog nje in ji govorijo bogokletne besede ter se ji krohotajo. Njene oči so gledale v daljavo kot da zrejo bodočnost in so se smehljale v bolečini.

Blizu ognja si je grel narod, podoben Petru, premrle ude in zrl pred se. V srcu je bilo nekaj strašnega; vojaki so upirali oči vanj, orožje je lesketalo.

Ko je bila pozna ura in je polovica stražnikov pospala, rablji pa so se utrudili, je spregovoril narod podoben Petru:

»Kako ti je, domovina? Reci, kako, in pomagal ti bom!«

Domovina je vzdihnila in dejala s krvavo solzo v prodirajočem pogledu:

»Preden bo petelin tretjič zapel, me boš trikrat zatajil...«

Narod je povetil glavo.

Ko se je zdramil eden izmed stražnikov, je pogledal na bitje ob ognju, prezeblo in osramočeno, in dejal:

»Tudi ti si eden izmed tistih...«

Ta se mi pa ni zdel več podoben Petru, ampak bogatino, ki se boji za hišo in

denar; napravil je silno velike oči, položil roko na prsi in prisegel:

»Bog mi je priča, da je ne poznam.«
Tedaj je petelin prvič zapel, domovini je kanila bela solza iz oči.

Ko se je dvignil drugi vojak in potresel bogatina za rame, ta ni bil več bogatin, ampak učen gospod, borec za vsakdanji kruh. Vojak je vprašal:

»Reci, ali te že nisem videl v njeni družbi?«

In potrkal se je na prsi ter odmajal z glavo:

»Pri Bogu, nisem je še videl, nečistnice!«

Pri ti priči je petelin drugič zapel. Domovina je potočila krvavo solzo.

Potem se je dvignil tretji. Bil je grozen. Njegove oči se bodle kot sulice, njegove ustnice so se širile v grozanskih smeh. Narod se je spremenil, bil je kmet ali delavec, velik in močan, z očmi kakor da so zakopane v zemljo in delo. Vojak je rastel, njegove oči so se širile, ustnice so se bočile čez brado, jezik se je začel premikati, da izgovori tretje vprašanje... Meni je zastala kri v žilah, srce mi ni bilo in v grozni stiski sem izbruhnil:

»Kristus, ne daj, da petelin tretjič zapoje!«

Ni zapel. Prebudil sem se iz sanj, nem kot mrtev sem strmel v strop, potne kaplje so stale na mojem čelu.

— — — — —
Sanj se ne bojim — resnice bi se bal.

Solza.

V zali vrtni gredi

deklica stoji,

gleda žarno rožo,

nanjo se solzi.

Kdo se zame meni,

kdo me ljubi, ceni,

saj sem revna stvar...

Kaj ti je dekletce, kaj teži srce?

Ker sem zapuščena, mi teko solze.

Roža nosi biser,

pal je iz oči;

deklica ga gleda,

več se ne solzi.

V rožo si zdrsula,

bol si mi odvzela,

solza, božji dar.

Kaj ti je dekletce, kaj teži srce?

V najgrenkejši boli lepe so solze.

M. Elizabeta.

Glasba.

Spisal Milan Pugelj.

*
*
*

Tilda Nikolina ne sovraži, temveč ga ima celo rada. Toda če ve, da se bosta učila ob treh popoldne klavir, vseeno poskusi, kako bi se izmuznila. Deset minut pred tremi vpraša mater: Ali me pustiš k prijateljici Jelki?

»Zdaj?«

»Zakaj?«

»Saj imaš ob treh uro.«

In Tilda postavi drobni kazalček pred usta in nos, globoko in hudomušno vzdahne in se smeja: »Oh, saj je res, saj je res!«

Nato se zgubi v ta ali oni kot in se uda usodi.

Večkrat pa — zlasti zadnje tedne — se ji nakana obnese. Vpraša, če sme k Jelki, gospa mati premišlja in tako preteče minuta molka.

»No, bo kaj?«

»Pa pojdi!«

Tilda loputa z vrati in odvihra po stopnicah, boječ se, da ne bi srečala gospoda Nikolina, ki bi jo ustavil in povabil s seboj.

Vdova se umakne v jedilnico.

Malo po tretji uri pride učitelj. Najprej pozvoni, in ker mu nihče ne odpre, poskusi kljuko. Vrata so odprta, zato stopi v predsobo, odloži svršnik, klobuk in palico in gre dalje v sobo s klavirjem, ne da bi trkal. Pogleda sem, pogleda tja, pripogne se, da vidi pod zofo, a Tilde ni. Nemara pride.

Gospa Matilda je ukazala Urški, naj postavi na desno stran vrat, vodečih v sobo s klavirjem, tisti starikavi naslanjač, ki je spleten iz belih šibic in je stal do zdaj v obednici. Zdaj je tam že štirinajst dni in samoten in pust z odprtimi rokami vabi, naj sede kdo v njegovo prostorno naročje.

Gospod Nikolin vtakne roke v žep in hodi gor in dol. Domisli se na veliko nezgodo, o kateri je bral v časopisu, obstane za nekaj časa tik klavirja in gleda fotografijo, ki predstavlja Matildo v mladosti. Nato mu zapoje nekje zadaj v lobanji prijazna melodija, stopi brž h klaviaturi in ujame z desnico tiste akorde. Prične tako tipati sem in tja, potegne iz žepa še levico in pomaga samo z levim kazalcem. Presneta punčka, mu šine prav za čelom, klavir ji ne diši posebno. Neha tipati po klaviaturi, vtakne roke spet v žep in hodil po preprogi. Gospa Matilda, si misli, ni

napačna in bi ne bilo zoprno, če bi se ji človek približal. Dobiš ženo, hčerko, vrt, hišo, dober klavir in bogve kaj še. Ali kdo ve to, kako je napravil njen stari oporoko. Stanovanje je pa tukaj prijetno. Ta soba na primer je južna, polna solnca, ravnatoke spalnica tam poleg. Obednica leži severno. Vrt je majhen kakor robček za nežni nosek mlade deklice. Dva grmička, dve gredici, sicer samo zidovje. Toda sredi mesta je. Hiša je v dobrem stanju. Vrata so pa črno pobarvana, kar spominja na mrtvašnico.

Med tem odpre gospa Matilda tiho vrata jedilnice, jih enako previdno zapre ter stopa po prstih do naslanjača. Previdno se zasuče in nalahko sede. Hoče se ji glasbe, glasbe.

Nikolin obstane in se zagleda v lestene, ki visi od stropa. Z očmi hoče ujeti neko nenavadno napisano skupino not. Stopi spet h klavirju in tiplje. Potem seže z nogo nazaj po stol in ga vleče nerodno pod se. Sede samo na rob in poprime še z levico. Polahko prične igrati.

Gospa Matilda je zlezla skoro vsa v naslanjač. Glavo naslanja nazaj in gleda v strop. Poslušaj in uživa, kakor bi pila dobro vino. Zapre oči in zdaj ne vidi več stropa, temveč gospoda Nikolina. Njegov obraz je rjav, gladek, okrogel in trd, kakor bi imela preč seboj državljana nekdanjega Rima. Včasih mu zatrepče nekaj okoli ustnic, zdi se, da hoče biti usmev, toda usmev moža, ki se vzdružuje smeja. Po sencih mu polze druga za drugo senca. Lasje nad ušesi so sivi, istotako zadaj nad tilnikom. A to ga dela še bolj moškega, krepkega, odločnega. In igra in igra, ah, on je pravi umetnik.

Gospod Nikolin je pozabil na to, da sedi za klavirjem v stanovanju gospe Mejačeve. Pozabil je dalje, da je prišel učiti igravo Tildo. Popravi se na stolu, da varneje sedi, seže z nogo po pedalu in se razmahne. Sanja, izmišlja si sproti novosti, ki ga nosijo vedno dalje in dalje. Ne sliši voza, ki škatlja nerodno pod okni, niti smrkavca, ki žvižga in se dere nad svojim tovaršem. Zdaj je spremenil dur v daljnji mol in to je bila zanj divota. Napravi enako še enkrat in še enkrat. Poskusi podobno spremembo iz drugega dura v drugi mol, toda ponesreči se mu. Udari po tipkah in naenkrat neha. Pedal drži, da zveni klavir polno, mogočno. Potem spusti tudi pedal, pogleda zaspano okoli sebe,

potegne uro in zazdelha. Gleda dolgo kazalec, a ko jo spravi, ne ve, koliko je. Vzame jo še enkrat v roke in vstane.

Gospa Matilda skoči kvišku, prime strastno za kljuko, tiho odpre in zapre, pa odšumi po stopnicah v pritličje. Tudi gospod Nikolin odhaja. Počasi koraka v predsobo, se tam obleče, pokrije, vzame palico in odpre vrata v vežo. Na vrhu stopnic poišče robec, ga razgrne in se usekne. Nato se dolgo briše, zmečka malomarno robec, vtakne ga v žep, prime se za naročje in prične stopati po stopnicah. Ko ima še tri stopnice do štirioglatega presledka, se pokaže izza ogla gospa Matilda, vsa rdeča in živahna, lichteča v stanovanje. Nikolin obstane.

»Je ni,« pravi.

Gospa teče še par stopnic mimo nje, pred vrhom pa se ustavi in obrne. Tudi Nikolin se obrne. Pred njim, skoro pred nosom, stoji noga gospe Matilde in sicer desna, leva pa se skriva stopnico više pod krilo. V rjavi nogavici je in tudi šolen je rjav, majhen, poln, lep. Gleženj je —

»Je ni bilo, kaj ne?«

»Čakam, čakam...«

Gleženj je okrogel, ni zavaljen; prav okusen je, prav ženski, ženski.

»Pa ste ji poyedali, kdaj pridete.«

»Kako ne? Povedal... in...«

Potem je noga prav ozka, nato se slikovito širi, do tam, kjer gleda izpod krila košček snežno-belih čipk.

»To jo oštejem...«

Gospa Matilda vidi, kako gleda on njeno nogo, in je vsled tega vsa v zadregi. Mala ušesca, ki gledajo le do polovice iz rjavih las so rdeča kakor kuhana. Hoče se takoj prestopiti, a zadaj se drži tako nerodno za leseno naročje, da ne more takoj.

»No, to jo okregam! Kako je poredna, kaj?«

Zdaj se okrene, potegne nogo kvišku in steče naglo na vrh.

»Prihodnjič kakor navadno. Zbogom, gospa.«

»Zbogom,« mu vsa rdeča odgovarja.

* * *

Dvakrat je šlo vse v redu. Gospod Nikolin je prišel in Tilda je že čakala za klavirjem. Po kratkem pomenku o medvedih in o stricu iz Amerike sta se pričela učiti. A danes je lep jesenski dan in solnce je vzrok, da Tilda ne more strpeti doma.

Vdova sedi pri oknu in se koplje v prijaznih, mehkih žarkih. Podolgovata, črna in skrivnostna ura na steni bije s svojim daljnim in otožnim glasom tri če-

trt na tri. Urška je že pomila in odšla v pralnico.

»Mama,« pravi Tilda prijazno, »ali sinem k Jelki?«

Vdova se zamisli. Za njenim hrbtom stojita zakonski postelji, temnozeleno pregrnjeni, prostrani kakor polje. V kletki pri drugem oknu škrblje kanarček sladkor.

»No, zakaj pa ne odgovoriš?«

Tilda gleda zvito na uro. Veliki kazalec se pomika počasi proti dvanajsti.

»Ali me pustiš!«

»Pa pojdi. Toda pred mrakom moraš biti doma.«

Tilda odleti kakor piš. Loputa z vrati, po stopnicah teče kakor bi padala. Vse utiline. Čuti je le skakljanje kanarčka in rahlo tiktakanje ure. Po trotoarju zvone nepretgoma koraki, zdaj ozki in gosti ženski, zdaj široki, počasni moški. Potem utone vse v drdranju voza. Počasi prileze spet iz ropota korak, potem skakljanje kanarčka, potem tiktakanje ure.

Vrata v predsobo se odpro, za njimi ona v sosedno sobo. Gospod Nikolin je tukaj. Hodi gor in dol. Kadar stopi na goli parket, je njegov korak oster, odločen.

»Si spet pod zofo, kaj? Le ven prilezi.«

Nič odgovora.

»Čakaj, primem te za palec na nogi in privlečem na dan kakor raka iz luknje.«

Spet nič.

»Je spet ni. Lepa reč.«

Hodi gor, dol, gor, dol, dolgo molči, potem nekje obstane.

»Ne bo nič,« se oglasi, da dvigne vdova pozorno glavo. »Otrok je prerazvajan. Tako se pa ne gremo.«

Vdova zašepeta vsa prestrašena tako tiho, da niti sama ne čuje: ali odide? Ne. Gospod Nikolin spet hodi.

»Se vidi,« mrmra, »da ni pri hiši gospodarja. Gospa ima srce kakor kos sirovega masla.«

Vdova se nasmehne in pomiri. Klavir se oglasi. Najprej zapoje tri tipke, potem druge tri, spet druge tri in tako dalje. Nato pojeta samo po dve, na zadnje po ena. Zdaj škriplje stol. Oglasijo se basi. Debeli, hreščéči, prav nizki. V sredini zapoje nekaj tipk rahlo vprašujoče, odgovarjajo jim basi.

Ropot voza, ki drdra pod okni, vse skvari. Vdova prav tiho vstane, gre do vrat in jih počasi in previdno odpre. Ravno tako druga vrata, vodeča v jedilnico. Pride v predsobo, leze po prstih do

naslanjača in silno oprezno sede. Somračno je, nekoliko hladno. Na obešalniku visi ponošeni črni svršnik, dišeč po cigarah, potlačeni rjavi klobuk in spodaj zbita palica. Gospod Nikolin igra, kakor bi bil na ves svet pozabil. Nemara izraža zdaj, si misli gospa, svoja čustva. Kako je še mlad, se ji zdi, poln zanosa kakor mladenič. Bogve, ali so ta čustva povzročena po kakem zunanem vtisu.

Lepo je res, kar igra. Preprosto, dostopno, dozdevno, umljivo. Človek čuti ravno tako, kakor poje klavir, toda če bi ga vprašal, kaj je to, kaj govori, kaj čuti, bi ne mogel povedati. Glasba je polna tega, kar nosimo v prsih.

Vdova se pomakne globlje v naslanjač, kakor bi se hotela skriti. Zakaj po zadnjih mislih se vpraša, če bi vendar le ne bilo mogoče, da bi izrazil gospod Nikolin na klavirju njo. Mogoče s kakim napevom, ali celo s skupino glasov. Ali to ne gre. Misel nanjo pa lahko izrazi, kak spomin, morda tudi njeno hojo. Če izrazi nanjo misel, kakšna, katera je ta misel? Pozdrav, vabilo, nemara samo spominski opis.

Naenkrat je konec. Klavir ne poje več, Nikolin stoji med vrati, gospa pa je pozabila oditi. Zdaj se hipoma dobro zave, prime za obe naslonjali naenkrat, hoče se naglo dvigniti, toda prepozno je. Vsa je rdeča, smehlja se in gleda v naročje. Tudi Nikolin obstane. Bistro gleda gospo in čaka.

»Oprostite. Poslušala sem Vas«.

»No, no,« išče on primeren odgovor in ker prav nič ne najde, zamahne z roko in čaka. Zdaj je še on v zadregi in prične segati po žepih. Najprej v levi hlačni žep, potem v malho, v desnega pri suknji, v levega hlačnega, v onega zadaj, na zadnje privleče uro in jo odpre. Briše šipo s kazalcem in se prestopi.

»Tukaj v predsobi je nekako vlažno in temno, a zunaj je solnčno, sploh lepa jesen«.

»Mislite, da bi šla ven?« vpraša vdova sramežljivo in stopi tik naslonjača tako negotovo, kakor bi hotela vsak hip sesti spet vanj. Gleda v tla, vsa je rdeča in se smehlja. »Prej,« nadaljuje, »ko smo bili še vsi, smo šli včasih na sprehod. Toda redko, le ob nedeljah ali praznikih. Smo romali na kakšen gostilniški vrt v predmestje. Živim vedno tako, po meščansko, doma«.

Poslušala me je, šine Nikolinu po možganih, poslušala! Ta zavest mu je prijetna, a spravlja ga obenem v zadrego.

»Jaz pa narobe,« pravi. »Brez prirode bi ne mogel živeti. Kadar ujamem prosto uro, pa hajdi ven. Zunaj vse iztaknem. Divje zajce, tudi srno«.

»Ah, zajčki so dobri. Toda dosti dela je z njimi«.

»Ne, zato,« pojasni Nikolin. »Najdem jih, da jih gledam, opazujem. Ravnotako šoje, ki hrešče po goščavi, in druge ptiče. V enem mesecu se shladi in potem pade sneg. Tam zunaj pa, tik neke poti pod gozdom, se zbere voda v tolmun, čista voda kakor kristal, iz dna pa požene neštivilno podvodnih rastlin, sočnih, sveže zelenih kakor spomladi na solnčnem travniku. Vseokoli visok sneg, a sredi njega prekrasen naroden akvarij«.

»Potem, spomladi, je lepše,« pripomni gospa s povešenimi očmi.

»Da. Koncem februarja, če je solnce, prilezejo iz blata žabe, za njimi pupki in vsi, halo, takoj na ženitovanje! — Ali čas je. Dovolite, da se poslovim«.

(Dalje.)

Pesem.

Rezko, prezirno si v žarkem poldnevu
smešil opojnost tajinstvenih sanj,
ki si jih spletel v ljubavnih mrakovih
v šopek bolesti, srca trepetanj.

Prišli so mehki poletni večeri,
z njimi skrivnostno mamljivi opoj,
spet si zaklical: ljubezni, ljubezni,
da te uspava v pozabnost, pokoj.

Miran Jarc.

Očka Matej.

Spisal † Branko Jeglič.

I.

Vse je bilo tiho, le temno butanje valov ob skale in lahko šumljanje je motilo tišino. Kakor na tisoče barčic so se dvigali in padali valčki, ki so sprejemali za trenotek solnčne žarke. Kak morski ptič je zletel proti obali. Sedel sem dolgo, dolgo...

Kakor tisočeri valovi so vstajale v meni misli. Zdelo se mi je, da vidim na dnu morja človeško telo in urno sem vstal in pogledal v globočino. Zopet sem mislil, da slišim glas: »Na pomoč, na pomoč!« Poslušal sem — zopet ni bilo ničesar.

»Dober večer, gospod.«

Ozrl sem se, zagledal sem malega, suhega možička, ki se je opiral na debelo palico.

»Dober večer, gospod! Ali me ne poznate več?«

Pogledal sem ga bolje.

»A, Vi ste, očka!«

Bil je neki kmet iz okolice mojega rojstnega mesta; bil sem večkrat pri njem.

»Kako Vam je, očka?«

»Bolán sem, bolán, hudo bolán. Umreti bom moral, ne da bi videl še enkrat svoje kraje.«

»O, bo že bolje, očka.«

Opiral se je na palico, bled je bil njegov obraz, oči je imel zatekle in roke so se mu tresle.

»No, sedite k meni malo, da se pogovoriva.«

Sedel je.

Solnce je že zašlo. Valovi so močnejše butali ob obal. Z morske strani se je zaslišalo večkrat grmenje.

Pogledala sva se.

»Kaj pa je to?«

»Iz bojne črte!«

Obmolknila sva in poslušala.

Grmelo je še vedno, vedno močnejše, vedno pogosteje. Zamislila sva se.

Očka Matej — tako so mu pravili — je gledal svoje suhe prste, jaz sem se pa zagledal v temne globočine. Bila sva takrat z mislimi v domovini, za gorami, v solnčnem mestu, ki gleda ob vznožju hribov v furlansko ravnino z milim in jasnim očesom, kakor gleda ženini svoji nevesti v oči. Sanjala sva o njem in v sanjah se nama je zdela domovina še lepša kot nekdaj. Molčala sva, ker so itak že oči zadosti povedale, kaj je v srcu.

Po dolgem odmoru je očka Matej rekel:

»Da, da; težko, da bom še videl svoje kraje.«

»Moj Bog, da bi videl kakšna je zdaj naša domovina!«

»Bi saj videl, kakšna je, bi saj umrl v njenem naročju, bi me saj sprejela njena krvava zemlja. Tako bom pa umrl pri tujih ljudéh.«

»Kje pa je Vaša žena?«

»Ni je več!... Ostala je nepokopana. Otroci tudi! Sam sem tu, sam moram na stara leta ležati pod tujo streho, moram jesti po milosti kruh, ko sem delal vse svoje življenje. Tako je na svetu.«

»Res, slabo je za nas! Hudo nas je zadelo.«

»Zvečer je bilo, spomladi, maja meseca, ko smo sedeli mirno pri večerji in se razgovarjali o tem in onem. Kar je dejala hči:

»Mamica, kdaj bomo naredili svatbo?«

Pogledala mi je tako milo v oči, tako proseče, tako žalostno. |

»Kmalu, kmalu, le počakaj še malo.«

Sedeli smo pozno v noč, vsem se je dremalo, nič kaj nismo bili zadovoljni, imeli smo čudno slutnjo, a smo molčali, da nismo hčerki Anici trgali srca.

Anica je vstala in šla proti durim. Takrat je prišla služkinja v sobo in rekla:

»Gospodinja, pogledjte, pogledjte!«

Vsi smo šli pred hišo.

»Tam se nekaj svetli!«

»Vidiš črne postave?«

»Slišiš govorjenje?«

Anica je pogledala z razprtimi očmi in je prebledela:

»Mamica, mene je groza.«

Objeli sta se in zaihteli.

Prišel je sosed in povedal, da začne opolnoči vojna.

Nekaj časa smo se gledali, vsi smo bili blede kakor stene in prestrašeni.

Potem sem rekel jaz:

»Mi ostanemo tu!«

Odprle so se duri in vstopil je orožnik. Prišel je s hitrimi koraki k mizi:

»Ali še ne veste?« in je pihnil luč.

Molčali smo v temi. Oči so nam padle skupaj od prevelike utrujenosti in razburjenosti.

Zasvetilo se je v sobo in videli smo se... nato je sledil pok.

Bledi obrazi, zatekle, močno odprte oči, upala lica, vsi nemi od strahu in groze.

Ura v sobi je bila dvanajst...

Zaslišalo se je pokanje pušk, grmelo je pogosteje. Vpitje vojakov se je razlegalo med bobnenjem in pokanjem.

Prestrašeni smo šli v klet.

To je bil prvi doživljaj, ki mi je ostal večno v spominu.

Stemnilo se je že. Mirno sva gledala v tisto smer, odkoder je prihajalo bobnenje. Morje je dalje butalo ob skale. Zadnji ostanki dneva, ki so še živeli visoko na nebu, so se gledali v morju.

Črez nekaj časa je zopet spregovoril:

»Tako smo živeli v kleti več mesecev. Deloma smo se pomirili. Začeli so ofenzivo. Hudo je streljalo noč in dan, neprenehoma.

Ko sem ponoči odpiral okno, je bilo zunaj vse svetlo. Hiše so pokale, na cesti sem videl cele vrste vojakov, ki so bili tako potrti, tako žalostni, ker vedeli so, da gredo v smrt. Čakal sem vsak trenutek, da se bo pogreznila tudi moja hiša. Prebdel sem vse noči, roke sem imel sklenjene k molitvi, oči so mi strmele v podobo Matere božje, molil pa nisem, nisem mogel moliti. Še misliti mi ni bilo mogoče.

No, tako je bilo zadnjo noč! Poslednji dan se je pa predrugačilo...

Imel sem nujno opravilo v mestu. Šel sem. Stiskaje se ob zid, in počasi sem lezel v mesto. —

Obrnil sem za vogal.

Za mano je grozno zagrmelo... Srce mi je zastalo, čeravno sem bil vajen tega. Zadelo je bilo mojo hišo.

Kar so me noge nesle, sem hitel proti hiši, ko sem pa videl razvalino, se mi je zavrtelo v glavi in padel sem na tla.

To je bil drugi, hujši udarec!

Ko sem se zavedel, sem bil v bolnici...

Preplašeno sem pogledal krog sebe. Zagledal sem soseda.

»Kje sem?»

»V bolnici!»

»Kje?»

»Poglejte ven! Ne vidite morja?»

»Aa tako, torej sem v Trstu! — Kje je žena in otroka?»

»V hiši so ostali... ubiti!»

»Ubiti!»

Od tistega časa sem ostal sam, na stara leta — sem berač, brez premoženja, brez svojcev.

Pogledal je v valove, ki so pljuskali ob skalo. Iz oči mu je govorilo trpljenje: ustnice so se mu tresle, z rokami se je opiral na skalo.

Tudi meni je bilo hudo.

Sedela sva ob obali, kakor bi bila pritrjena in obmolknila sva.

Stemnilo se je že popolnoma...

II.

Dolgo sem imel v mislih očka Mateja in vedno bolj me je gnalo, da bi šel pogledat njegovo hišo. Smilil se mi je, ker star je bil že, a mesto, da bi užival svojo starost v miru v krogu svojih vnukov, mora biti pri tujih ljudeh brez premoženja, sam in mora delati, kolikor mu pripuščajo leta.

Minul je mesec po tistem večeru, ko sem šel pogledat razvalino njegove hiše. Ko sem se vozil z vlakom črez puščave, ki so bile polne okopov, španskih jezdecov in kamenja, mi je bilo zelo čudno pri srcu. Prijela me je ob enem tuga, ko sem videl svojo domovino v takem stanju, na smrtni postelji, a prijela me je tudi radost, ker sem po tako dolgem blodenju po tujini vendar zopet enkrat zagledal domače pokrajine, ki sem jih vedno tako ljubil. Solza radosti je padla iz oči in mel sem si roke. Takrat sem bil igrača boja tuge in radosti.

Vlak je prisopihal do neke barake med razvalinami, ki so ji pravili — postaja. Izstopili smo.

Še tisti dan sem šel pogledat Matejevo hišo. Iskal sem mesto, kjer je stala, ker vse je bilo enako — razvalina. Srečal me je njegov sosed.

»Dober dan.«

»O, dober dan!«

»Ali gledate hišo očka Mateja?»

»Da!«

»Veste, kako je ušel?»

»Mi je že pravil.«

»Ali veste še dalje?»

»Ne, kaj je?»

»Pred tednom je prišel sem!«

»Očka Matej?»

»Zagledal je hišo, iskal je po zidovih, slabo mu je prišlo in kap je zadela starčka. Danes je teden, kar smo ga pokopali.«

Pretresla me je ta vest, zdelo se mi je, da vidim celo hišo in vse domače na vratih, kakor sem jo videl zadnjikrat.

»Kje so ga pokopali?«

»V mestu!«

No, očka Matej, tudi tebi velja:

Ena se tebi je želja spolnila,
V zemlji domači, da truplo leži.

Združili ste se zopet vsi tam, kjer ni
bolečin.

Ali ti ni tudi tam gori žal po domači
grudi, ali se ti ne solzi oko tudi tam gori,
ko gledaš iz višin svojo podrto hišo?

Videl si Anico, ki je v cvetu svoje
mladosti šla iz sveta, videl si svojo ženo
in svojega sina. Kdo bi te ne zavidal?

V večnem spominu si mi ostal ti, le
ti, očka Matej, ti, ki si bil izgnanec na
svoje stare dni!

Bolnica.

(Iz zbirke »Uveli cveti«.)

Bolna je, a nas vse vara nada,
saj bo zdrava, saj je tako mlada!

Naša nada, sanje naše, želje --

Vsi sedimo kraj njene postelje,
mislimo, da vse bo kot nekdej.

— Ona prosi:

»O, povej mi kaj!«

Làse gladim s čela ji, ki peče,
premišlujem, kaj naj srce reče.

Le najslajše bi ji rekel rad:

»Vidiš duša, blizu je pomlad!«

Ona vzdihne:

»Blizu je pomlad!«

Spet nebó vzblišči v mladosti čisti,

v gori bodo spet zeleni listi,

spet bo solnce toplo žarke lilo.

Z ust ji dahne:

»Solnce, solnce milo!«

Slavčki bodo v logu oživali,

v pesmih hribi bodo vsi zveneli.

Ona šepne:

»Slavčki bodo peli!«

Pojdemo po fruškogorskem rajju,

in kot nekdej, v cvetočem maju

v srcu zopet jasno bo in gorko.

Ona reče:

»Jaz ponesem Zorko!«

Listje bova gledala in ptice,

brala bova jagode, cvetice,

gledala v planine in ravani,

pojdeva potem še k samostani;

v hramu, ki nebeza zemska krije,
spómniva Bogà se —

»In Marije!«

V tisti senci, kjer sva lani bila,

bistri vir, kjér pravijo, da vila,

koplje se, še predno sine zora —

v vodi tej ozdraveti se mora

vsak bolnik.

»Ozdraveti se mora!«

Ko se okrepečaš pri tem studenci,

lahko pojdeva še v hladni senci

po vijugah tihih belih stez,

kraj šepetajočih, belih brez

vrh goré —

»Kjer se ves svet odpre!«

Tam boš gledala na vse strani,

daljna polja, mesta in vasi,

levo Dunav, Bánat, Bačka mila,

Avala na desno se je skrila.

Bosne brda... dalje do morjá,

to povsod naš narod je doma!

»Naš narod je doma!«

To je rekla in pa strepetála.

Sklópila oči, mirno zaspala.

Gledamo jo, kaj pač, Bože sanja,

zmüčena od tega potovanja.

Mi stojimo — mira ji čuvarji —

gledamo nje lica v svelli zarji —

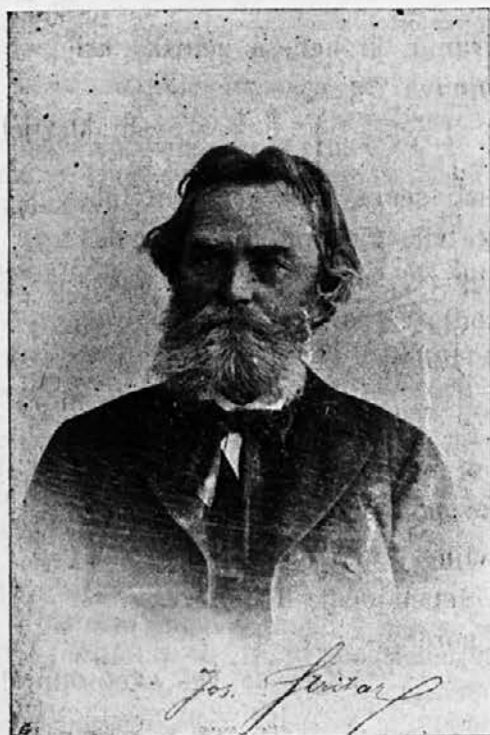
v žar ta padajo ko zimski hlad

vzdihni tožni naših praznih nad.

Zmaj Jova Jovanović. — Poslovenil Al. Gradnik.

Patriarh našega slovstva.

Tako imenuje dr. Ivan Prijatelj našega 85-letnega starčka Josipa Stritarja, ki danes živi blizu Dunaju, do predzadnjega časa skoraj pozabljen v bedi in samoti. Bil je rojen dne 6. marca l. 1836. v Velikih Laščah. S pokojnim Levstikom je mnogo občeval; učil se je na Dunaju, bil za domačega učitelja in je v tem času prepotoval mnogo sveta. Pozneje je

vstopil v profesorsko službo, a ni služboval v domovini; tudi ko je stopil v pokoj, je ostal blizu Dunaju. Po vojni so se začeli zanimati za njegove razmere.

Našli so ga v pomanjkanju, sedečega pri mizi in piscočega verze. Izdatni darovi so romali nato iz domovine do njega, da mu lajšajo stara leta. Tudi naši primorski otroci so mu pošiljali zabojčke; Stritar se jim je zahvaljeval v vezani in nezvezani besedi. Ob priliki njegove 85-let-

nice mu je slovenska deželna vlada poklonila časten dar in predlagala, da se mu podeli dosmrtno častno pokojnino.

Kaj vse je napravil Stritar za naše slovstvo in za našo kulturo, ni mogoče povedati samo s par besedami. On je stvaril prvi trajno vez med pisateljem in čitateljem, on je imel dolgo vrsto let v svojih rokah »vse niti, ki se ovijajo najrazličnejših panog našega leposlovja«. Bil je eden najizobraženejših naših ljudi, bolj širok po obzorju kot globok po duhu. Z »Dunajskim Zvenom« je ustanovil prvi leposlovni list v pravem pomenu besede. Z Levstikom nam je nanovo odkril in dokazal vrednost Prešernovih Poezij. Z njim smo dobili tudi »svetožalje« ki je bilo pri Stritarju bolj zahoteno, pri Gregorčiču pa naravno, iz duše, izvirajoče. Vzgaljal je leposlovce in povdarjal, da se je treba učiti od drugih narodov.

Pisal je silno mnogo in vse. Uvedel je v našo književnost čustveno novelo, znana so njegova kritična pisma, po njem smo dobili psihološki družabni roman po evropskem zgledu. Prvi je gojil leposlovno kritiko in nam je priboril svobodo kritike, kar je velikega pomena. Njegove pesmi so se odlikovale posebno s svojo skrbno oglašeno obliko. Za Stritarja je značilna tudi misel o svetovnem poklicu Slovanov, da naj po njih zavlada v svetu ljubezen in bratoljubje.

Našemu preprostemu ljudstvu je znan Stritar po svojih mladinskih knjigah Mohorjeve dr.: »Pod lipo«, »Jagode«, »Zimski večeri«, »Lešniki«. Bralo jih je staro in mlado. Vsi smo se zanimali za usodo Janka Božeta in njegove Pike, tudi smo zvesto sledili gospodu Korenu in njegovemu dejanju in nehanju; pesmice, posebno one iz »Pod lipo« so dobro znane.

Malo naših zaslužnih mož je, ki bi bili dosegli tako visoko starost. Stritarjeve zasluge so take velike, da je naša dolžnost, da se ga s hvaležnostjo spominjamo, tembolj, ker je zidal prvi, s temelja.

Samotno drevo.

Kako-li s teboj je, samotno drevo?
Da bi le tebi tak dobro bilo.
Solnce vsega me z žarki preplete,
pod noč pod večer mi tih vetrič zapada
šepeče vse bajke dežele devete

in senca nobena čez mene ne pada;
a kadar se vetri tepó in bijó,
vso, vso drgečem in prošnjo šepečem
jim, da so mi dobri, da prizanesó.

Fran Tratnik.

Iz naše književnosti.

Iz knjige Frana Albrehta: „Pesmi življenja“.

Naša meja gori.

Naša meja gori, naša zemlja kriči:
ne raztrgajte nas, pomandrajte nas!
Vi, laži — preroki, ste v svitu svobod
prišli, gladnooki, prinašat nam spas.

In trgajo, trgajo, trgajo nas.
Ne trgajte duše, vi modri možje,
pobijte nas k tlom, pomandrajte nas
in vozite nas v naše svobodno morje!

Naša meja gori, ves v plamenih je Kras!
In kriči in kriči. A možje govore
o svobodi vetrov, bratoljubju rodov ...
In v živem telesu duše nam srcé.

Iz nas, iz valov, iz teh črnih grobov
razkljuje vam vest in raztrga srcé,
ko planejo v svet iz dna bednih rodov
Osvetniki naši, vi modri možje!

Pesem.

Tiho se sklanjam nad tvoj obraz,
srce vprašuje mi: ali si ti?
O, Vera, v zenicah tvojih oči
jaz vidim tvoj obraz.

V svoj svetli sen zaverován
jaz, čujem, kakor da v pozdrav
šepeče mi: »ljubav, ljubav« ...
na mojem čelu tvoja dlan.

Na tvojih prsih moje uhó,
da čuje glas iz dna srca —
oh, čuje ga! Kak drgetá
ti od njega vse teló!

Zdaj vse je res in laž je mrak ...
Strahovi, ki iz noči rastó ...
Zdaj v srcu slavci mi pojó,
Iz moje duše cvéte mak.

Hrepenenje.

Ali čuješ zvečer na verandi sloneč,
kako voda v jezeru plaka,
kako se samotna pretaka,
uklenjena v glóbel zemlje in nebes?

In mirno spet hrepenela poslej ...
Čuj! Rada bi duša umrla,
da enkrat bi Večnost zazrla,
ta cilj, ki se zlivajo vanj vse želje.

Kot slap bi pognala se kvišku do zvezd,
čez jez bi sveta se razlila,
ko večnost bi poljubila,
na zemljo bi tiho spet pala nazaj.

Ali čuješ zvečer na verandi sloneč,
kako voda v jezeru plaka?
To duša je moja, ki čaka
in gine samotna, hrepeneč. hrepeneč ...

Ni te nocoj.

Ni te nocoj, zato si vsa z menoj,
tako tesno ob moji srčni strani.
Ob uri v svoj najtišji molk ubrani
pozval te k sebi je sen živi moj.

Skoz okno lije zvezd dobrotnih soj
iz božjih rok; a zunaj na poljani
pojo vetrovi, daljnih solnc pijani ...
In ti si v meni: vihra in pokoj.

S teboj pa je v meni ves brezmejni svet,
vsa morja, ledeniki in vulkani
in vse vesoljstvo kot na božji dlani.

Odkar iz tebe v srcu mojem cvet
pognal je čudež in rodil ljubav,
si v meni ti — brez časov in daljav ...

ZA NAŠE MALČKE

Hop, čez polje!

Hop, čez polje . . . hop, čez travo
v gozd ju pomladanji nese!
Tam postavlja se na glavo,
zemlja se pod njima trese . . .

Odnegod se sraka krega:
»Čakaj, Smiljan . . . čakaj, Igo!«
Ali že sta onkraj brega
in ji kažeta še — figo.

In še dalje kar za stavo . . .
Pa se vstavita kraj ceste:
»Kam pa deli, mož, ste glavo,
da brez nje po svetu greste?«

Kot da vsak peroti ima,
kar naprej po poti strmi . . .
Zajček odnegod zakima,
več ne vidiš ju za grmi.

Hop, čez polje . . . hop, čez travo
kot dva mlada, prava kosa . . .
A ko ujameš ju s težavo,
ujel si dva — krvava nosa!

Janko Samec.

Psiček govori.

Pojdi z mano, v log poskoči,
pojva v polje ali k Soči,
pojva gledat Kalabreže,
ali v sobo tetke Neže.

Morda dá ti tetka kruha
in še méda — primaruha —
ti tenkó na kos namaže,
če ti — šibe ne pokaže.

Morda bodo Kalabreži
ti polente dali v preži;
če pa zine kdo, poskoči,
da te v grlo ne potoči.

Če bi jaz bil Ivo mali
in bi v šolo ne poslali,
kričal bi kot divja raca,
bežal bi kot pasja taca.

Ivo govori.

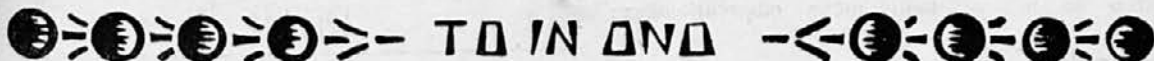
Če bi jaz bil kužek mali,
ne bi v šolo me poslali,
déli mi; „Varuj nam boljše
kakor Sultan; gremo v polje.

Dobro pazi na klobase;
če do tal ti jezik zrase,
da nobene se ne takneš,
niti ene ne izmakneš“.

A povej mi ti na uho,
kaj je bilo s putko Čuho?
Kteri tat je ukral klobase?
Kdo ne čuva, le igra se?

Če bi ti bil Ivo mali,
bi te v šoli privezali,
bi se učil pisati, brati,
ne bi mogel se igrati.

France Bevk.

Književnost in umetnost.

Fran Albrecht: Pesmi življenja. To drobno knjižico s Kraljevo ovojno risbo je izdala Umetniška propaganda v Ljubljani. Po prvi zbirki »Mysteria dolorosa« se je pesniku razširilo obzorje, postal je socialen, če ne celo socialističen pesnik; če pa motrimo in sodimo pesmi kot srčno zadevo, zrastle same od sebe iz življenja, ne vidimo napredka v ti smeri in nam vgaja le drugi del, ki ga preveva ljubezen do žene in tudi v tem delu le pesmi, ki so izliv hipnega čustva in ne toliko tvorba misli. Ne vem kako, da je par ljudi zapisalo ravno o prvem delu sodbo, ki jo bo treba enkrat korigirati. Morda zato, ker tako tičimo v času, ki je krog nas in ne opazujemo pojave iz višine neminulega. Socialna pesem Župančičeva, Delmelova, Ade Negri — je vse drugačna, manj program stranke, manj prvomajska, živa kot je življenje živo, zato je tudi najbolj proletarska. Pesnik bi moral biti motrilec izven valujoče množice in ne v množici in v njenih strasteh, množica bi morala biti v njegovem srcu. Tam kjer se je Albrecht osvobodil stalne oblike, ne zadene tako krepko; iz mnogovrstnosti ne zveni tako močno tista enotna struna, ki bi ji rekli: Albrecht. Sodba o knjigi je težka, težja kot o »Mysteria dolorosa«; zdi se, da pesnik še vedno išče poti, bolj kot kdaj prej.

F. B.

Goriški memento. Znanstvena revija »Čas« prinaša v prvi — drugi številki članek dr. Joža Lovrenčiča »Goriški memento«, ki je kratek pregled kulturnega razvoja pri nas. Pregled je vestno napravljen in gotovo najpopolnejši, kar jih imamo do danes. Pisatelj sam se opravičuje, če je tega ali onega izpustil in ne smemo mu zameriti, če mu je ušlo par imen; pogrešek lahko naknadno popravi. Za spis smo mu lahko hvaležni, opozoril bo v marsičem na nas. Posebno obširno je obdelal našega prvega kulturnega delavca Valentina Staniča. »Čas« prinaša še te-le članke: Ob smrti biskupa dr. Antona Mahničja, Znanstvene osnove katoliški dogmi (dr. Jos. Fabljan). O skrba vojnih oškodovancev v Sloveniji. (Dr. A. Breclj.) Uzroki reformnog pokreta u Hrvatskoj. (Krešimir Pečnjak.) Narodnostno vprašanje. (Dr. A. Gosar.) Razmerje cerkve do države v Jugoslaviji. (Dr. Tominec.) Evropski jezikovni problem. (E. Rakovec.) Koroški plebiscit. (Dr. Rozman.) Narodovo zdravje v Sloveniji. (A. B.) Nešto k reformi srednjih škola. (Prof. o Bernardo Brixij.) Visokošolski študij v Italiji. (Poroča Alojzij Res.) Pojasnilo. (Dr. Mal.) Na koncu je še par krajših člančičev in kronika.

Nov mladinski list. Ministrstvo za prosveto v Belgradu, se je odločilo izdajati »Naš list«, ki je namenjen učencem ljudskih in nižjih razredov srednjih šol. Novi mladinski list ima hvalovredno nalogo, da očvrsti v mladini misel o edinstvu, bratstvu, ljubezni in slogi ujedinjenih delov našega naroda. Prinašal bo samo izbrane stvari, urednik pa bo pesnik Stevan Pešević, nekdanji Zmajev pomočnik pri »Nevenu«. »Naš list« bo izhajal enkrat mesečno s slikami in glasbenimi prilogami. Cena mu je 12 dinarjev na leto, za letošnje koledarsko leto pa 9 dinarjev.

Angelo Molaro: Cervignano e dintorni, Udine 1920. Opozarjamo naše zgodovinarje na to monografijo, ki sicer noče biti strogo znanstveno delo ampak bolj zbirka zgodovinskih ostankov in spominov med furlanskim ljudstvom. Ilustriral A. Bucik. Dobiva se v knjigarni Kat. tisk. družstva v Gorici. Cena 12 Lir.

***Popravek.** V zadnji številki se je v Samčev sonet vrnila neljuba pomota, ki moti zmisel 2. kitice. Tretji verz se mora glasiti: »le to še z lučjo dneva vse obliho«, kar naj blagovoljijo čitatelji sami popraviti.

Glasba.

V Cerkvenem Glasbeniku, št. 9. 10. leta 1920 beremo sledečo oceno novejših skladb primorskih skladateljev, katero podajamo v izvlečku:

1. Vinko Vodopivec: Staroslovenska sv. maša v čast svetogorski kraljici. Preprosto delo je to, ki ne zahteva niti od organista niti od pevcev posebne spretnosti. Poleg tega se gibljejo glasovi v legah, ki so jim najbolj prikladne. Maša je vseskozi homofonski pisana, izvečine čveteroglasno, vmes pa so natreseni semtertja tudi triglasni, dvo-glasni in enoglasni odstavki. Navzlic vsej preprostosti in nad vse mirnemu ustroju se včasih notranje bolj razgiblje, posebno dobro se podajo sekvence, kadar se pokažejo. Sicer nam je pa ta maša dokaz, da se onstran zastražene meje naši bratje tudi na cerkvenem polju gibljejo. In to je velikega pomena ne le v verskem, ampak tudi v narodnem oziru. Zakaj cerkev je bila in bo še vedno marsikje edino zatočišče narodnosti, edina varhinja narodnih svetinj.

2. David Doktorič: Svetogorski kraljici. Začetek je enoglasen z orglami, drugi del poje čveteroglasni mešani zbor z orglami. Skladba je zlasti v drugem delu preprosta, kaže pa hotenje po novem izrazu (zlasti v prvem delu), tako da mestoma zazveni iz nje prijetna toplota, včasih si pa očitno latentno ču-

stvo še ne ve najti točno odgovarjajočega izraza.

Obe oceni je spisal dr. Kimovec.

Vinko Vodopivec: Lavretanske litanije, izdalo in založilo Kat. tiskovno društvo v Gorici, natisnil litogr. zavod Passero v Vidmu (Udine.) Cerkveni predpisi zahtevajo namreč, da se pri litanijah poje za vsako prošnjo »prosi za nas« in našemu g. Vinkotu ni dalo miru, hotel je takoj postreči cerkvenim pevcem s pristnim domačim blagom. Posrečilo se mu je to delo, teče gladko in tudi naprev je lep in plemenit. Glasbeniki in pevci poplačajte skladatelju trud s tem, da posegate pridno po teh litanijah. — **David Doktorič.**

Vesti.

† **Dr. Ivan Oražen**, šef zdravstvenega oddelka deželne vlade v Ljubljani, sokolski starosta, je umrl in zapustil svoje veliko premoženje medicinski fakulteti v Ljubljani; s tem si je osvojil srca cele domovine; njegov pogreb je bil tak kot ga še ni videla Ljubljana. Velikemu in plemenitemu mecenu je ves narod lahko iz srca hvalen.

† **Davorin Trstenjak**, znani pedagoški pisatelj, profesor, ki je oživel v Zagrebu, je umrl v

pretečenem mesecu istotam. — Da ga ne bo kdo zamenjal z imenom Davorina Trstenjaka, ki je živel in deloval v času „Novic“.

Drobiž.

DR. MAHNIČ IN BIVŠE VOJAŠKE OBLASTI.

Kot mnogi drugi značajni in odločni možje, tako je imel tudi pok. Mahnič za časa voje mnogo sitnosti in neprilik z bivšimi vojaškimi poveljstvi. Bil je takoj v začetku vojne na našem ozemlju vpisan med »črne«. Vsaka njegova prošnja za daljše potovanje je morala romati naravnost do poveljništva južnozpadne fronte, medtem, ko je večina navadnih zemljanov dobila dovoljenje takoj pri prvi inštanci. Tako črno ni bil v južnih deželah zapisan noben škof. V času deklaracije pa so prišli še drugi zraven, kar pavšalno: bilo je namreč ukazano, da je treba pri višji duhovščini previdno izdajati potna dovoljenja in sumljive sestanke javiti varnostnim oblastim. Toda do mozga gnile države ni hotel noben pošten človek več podpirati in o takih zahrbtnih nakanah so bili mnogi naši ljudje pravočasno obveščeni. — Pa še pravijo, da ni šlo vse gladko!

Narodno blago.

OD SVETEGA IZIDORJA.

(Kakor se na Bovškem poje.)

Svet Zandor je bil en majhen pobič,
en majhen pobič je on bil.

Je pasel ovčice in kozice
po planincih zelenih.

Ko je velik gori zrastel,
stopil je u soldaški stan.

Lepo služil je cesarju,
še le lepše je Bogu.

Pod Francozom je bil umorjen,
pod cesarjem pokopan.

Ven iz groba so mu zrastle
tri rudeče rožice.

Zvečer so jih dol posekali,
zjutraj šele gorš so ble.

Prišli so trije študenti,
so se močno začudili:

Kaj moglo bi tu notri biti,
ker take rožce rasejo!

Venkaj so ga izkopali,
pa je bil le svet Zandor.

Pri njemu niso družga našli,
ko tri bele cegelece.

Na prvem je bla sveta Neža,
na drugem je bil svet Zandor.

Na tem tretjem usmiljen Jezus
s temi jogri dvanaštim.

Vsebina šeste številke:

LEPOSLOVNI ČLANKI:

Vampir. Spisal dr. Fr. Detela.
Velikonočne sanje. Spisal France Bevk.
Glasba. Spisal Milan Pugelj.
Očka Matej. Spisal † Branko Jeglič.

POUČNI ČLANKI:

Patriarh našega slovstva.

PESMI:

Moj grob. (Ksaver Meško.)
Goriška pomlad. (Joža Lovrenčič.)
Solza. (M. Elizabeta.)
Pesem. (Miran Jarc.)
Bolnica. (Jova Jovanovič — Gradnik.)
Samotno drevo. (Fran Tratnik)

ZA NAŠE MALČKE:

Hop čez polje. (Janko Samec.) Psiček govori, Ivo govori. (France Bevk.)

IZ NAŠE KNJIŽEVNOSTI:

Iz knjige Frana Albrechta „Pesmi življenja“:
Naša meja gori, Pesem, Hrepenenje, Ni te nočaj.

TO IN ONO

Književnost in umetnost: Fran Albrecht: Pesmi življenja. (F. B.) Goriški memento. Nov mladinski list. Angelo Molaro: Cervignano. Popravek.

Glasba: Cerkevni Glasbenik. Vinko Vodopivec: Lovretanske litanije. (David Doktorič.)

Vesti: † Dr. Ivan Oražen. † Davorin Trstenjak.

Drobiž: Dr. Mahnič in bivše vojaške oblasti.

Narodno blago: Od svetega Izidorja.

MLADIKA izhaja dne 15. in 30. vsakega meseca. Izdaja jo Katoliško Tiskovno Društvo v Gorici. Stane na leto 16 L, pol leta 8 L, četrletno 4 L. Denar se pošlje naprej. Posamezne številke po 1 L. Za inozemstvo, tudi za Jugoslavijo, stane 20 L. letno. — Uredništvo in uprava je v ulici Carducci 4. — Urejuje: FRANCE BEVK.

Listnica uprave. Prvo četrletje je preteklo. Oni naročnik i, ki so plačali list samo za četrto leto, naj obnové naročnino, sicer jim bomo list ustavili. Najbolje je, da plačajo list za celo leto, da ne bomo imeli večkratne sitnosti ne mi, ne oni. Nabirajte tudi nove naročnike. List je še vedno v nekaj iztisih na razpolago. — Glede »Bogoljuba« tole: Uprava v Ljubljani je natisnila po pomoti prve in druge štev. premalo, zato je nismo dobili. Razposlali smo 3-4 štev.; nadaljne bodo dobivali naročniki redno. Za prvo in drugo številko bomo odškodovali naročnike s tem, da bomo del naročnine vpisali za prih. leto. Naj nam oprostite, stvar se ni zgodila po naši krivdi!

Listi.

Pevcec je začel izhajati in sicer kot mesečnik v dvojnih številkah, velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 30 jugoslov. kron. Vsebina 1. in 2. številke: Naši načrti — Dr. Mantuani: Poberite ostanke — St. Premrl: K Beethovnovi 150 letnici — M. Bajuk: Narodna pesem v sekiricah — Fr. Zabret: Važnost društv. petja. Glasbena priloga:

1. Dr. Kimovec: Zaročenka — 2. Adamič: Kazen — 3. Premrl: Pesem o belem dnevu — 4. Dr. Kimovec: Dobro jutro! — 5. Dr. Kimovec: Dekliška. — Imena sotrudnikov nam jamčijo, da bo list svoji nalogi in svojim načrtom kos. Zbori (1, 2, moška — 3, 4, 5 mešani) so lahki in zelo lepi. Priporočamo »Pevca« vsem pevcem! Kdor ga želi naročiti, naj se obrne do podpisane. V knjigarni K. T. D. si ga more vsak ogledati. David Doktorič, Gorica, ul. Carducci 4.

Cerkveni Glasbenik 1921. G. Stanko Premrl, urednik C. Gl. mi je sporočil, da ima še 50 izvodov lista na razpolago. Kdor želi list naročiti, naj mi to sporoči. Ko pride prva številka, sporočim, koliko denarja in komu naj se pošlje. D. Doktorič, Gorica, ul. Carducci 4.

»Ljubljanski Zvon« ima v februarški številki sledečo vsebino: Pavel Golja: Iz knjige »Pesmi o zlatolaskah«. — Ivo Šorli: Zgodbe o nekaterih krščanskih čednostih in nečednostih. (Dalje.) — Janko Glaser: S Pohorja. — Dr. Ivan Prijatelj: Duševni profili naših preporoditeljev. (Dalje.) — Alojzij Gradnik: O saj ne morem reči ti besede. — Ivan Zorec: Njena pot. (Dalje.) — Dr. Ivan Lah: Prof. Ernest Denis. (Konec prih.) — Janko Samec: Na Krasu. — L. Kuhar: Borba. (Dalje.) — Književna poročila: Miran Jarc: Fran Albrecht Pesmi življenja — J. A. G.: Slovenska narodna

„Čevljarska zadruga“ v Mirnu pri Gorici

izdeluje

lične in frpežne čevlje za vsak stan.

Prvdaja na drobno in veliko naravnost iz tovarne v M I R N U,
 ter v lastnih prodajalnah

Varstvena znamka.

V GORICI,
 CORSO VERDI 32.

V TRSTU
 VIA RETTORI I.

Edino domače
 podjetje te stroke.

Stalne tovarniške
 CENE

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici, Corso Verdi 32,
 I. nadstr.,

uraduje vsak delavnik od 8. do 14;
 stranke se sprejemajo le do poldneva.

Andrej Mavrič, krojač in
 trgovec v
 Gorici, Gosposka ulica 11 (Via Carducci),
 se najtopleje priporoča slav. občinstvu v
 mestu in na deželi, posebno pa preč. du-
 hovščini, za obila naročila, katere izvršuje
 točno in po znižanih cenah. — — —

Knjigarna Kat. Tisk. Društva priporoča

veliko izbero najnovejših slovenskih lepo-
 slovni in molitvenih knjig.

Zaloga rožnih vencev, svetinj, nabožnih
 podob, ter podobic.

Pisarniške potrebščine.

Izvršijo se po naročilu naročila knjig
 iz Dunaja in Nemčije.

(Nadaljevanje: Listi.)

lirika. — Dr. A. Šerko: Robida Ivan. Psihične
 motnje na alkoholski podlagi. — Fr. Veber: Vla-
 dimir Dvornikovič, Wilhelm Wundt i njegovo
 značenje. — Josip Vidmar: L. N. Tolstoj, Otac
 Sergije. — Kronika. — Pripomnimo, da so nam ta
 list odklonili v zameno.

Plamen, št. 5.: Ivan Zorec: Zmote in konec
 g.lč. Pavle; Dragotin Jukištri: Kapital in delo;
 Cvetko Golar: Dekle v rdečih tulpah (Pesem);

J. Suhy: Črtice iz francoske revolucije; Rado Murnik: Ženini naše Koprnele; Ivan Albrecht: Na peronu; J. Š. Orel: Pasti in zanke.

Plamen, št. 6.: Ivan Zorec: Zmote in konec gdč. Pavle; Hilarij Vodopivec: Naši neposredni davki; Milan Pugelj: Povišan; Iv. Pregelj: Ljubezan (Pesem); Debeljak Tine: Fantovska (Pesem); Marija Kmetova: Besede o dušah; Fran Pogačnik: Ob jezeru; Rado Murnik: Ženini naše Koprnele; J. Š. Orel: Pasti in zanke; Cvetko Golar: Pesmica; R. P. Petruška: Sveta Barbara v Goricah; J. Suhy: Črtice iz francoske revolucije; † Dr. Ivan Oražen, Politična kronika; Nove knjige. Slike: Pogreb dr. Oražna.

»**Narodni Gospodar**«, glasilo »Zadružne zveze« v Ljubljani prinaša v svoji 3. številki: Dr. A. Gosar: Programatične misli; Poživimo živinorejske in mlekarske zadruga; Napoved za odmero pristojbinskega namestka; Zadruga v zasedenem ozemlju in dopolnilna naredba o zamenjavi valute; Zadružništvo; Gospodarstvo; Razno.

»**Bogoslovni Vestnik**«, Drugi zvezek. Glasilo Bogoslovne akademije in fakultete. Pričujoči zvezek prinaša tri razprave.

Naši zapiski. Druga (februarska) številka. Izjava 43. slovenskih kulturnih delavcev za kulturno avtonomijo Slovencev. — Abditus: Ob se-

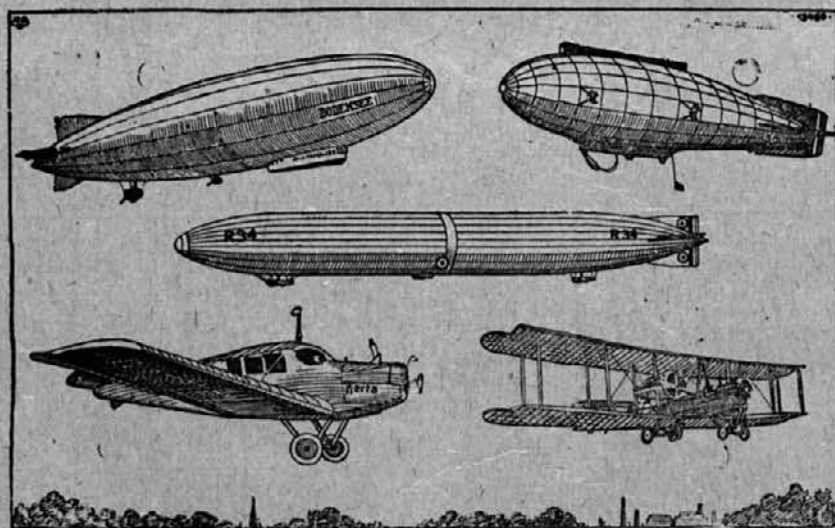
stanku konstituante. — Dr. Fr. Vebeu: Maerializem. (Dalje.) — Dr. Alojz Zalokar: Izenačenje zakonov in jugoslovenski pravniki. — Dr. K. Ozvald: Za vodilo. (Dalje.) — J. S. Macher: Pri Jeruzalemu. — Pregled: politika, socialna politika, gospodarstvo, literatura, revije, razno. —

»**Slovenski Učitelj**«, glasilo jugoslov. krščanskega učiteljstva. Druga številka. Vsebina: O samotornem pouku (Iv. Štrukelj); Iz moje beležnice (Jan. Polak); U. J. U. i vjerska sloboda (M. Vunič); K spominu ranjkega kanonika Antona Kržiča (Fr. Kržič); Listek; Kultura in književnost.

Njiva, 3. zvezek prinaša tole vsebino: K.: Okrog ustave. — Andrej Druškovič: Delavsko vprašanje v naši socialni zakonodaji. — Ivan Mohorič: Referat o gospodarskem svetu. — V. Švajger: Bližnje naloge naših železnic. Josef Páta: Češko-jugoslovanska kulturna konvencija.

Njiva, 4. zvezek prinaša: Economicus: V borbi za ustavo. Bogomil Vošnjak: Ustavni načrt zemljoradnikov. — Miloš Štibler: Bistvo kmetijskega in rokodelskega kredita. — Cvetko Gregorič: Naš državni budžet za leto 1920-21. — Poleg tega prinaša vsak zvezek pregled o zunanji politiki, gospodarstvu, socialni politiki in kulturi. Na platnicah dnevnik najvažnejših dogodkov.

Dogodki v podobi.

ZRAČNI PROMET.

Nobena stvar ni med vojno tako napredovala kot zračni promet. Ustvarile so se pravcate zračne flote, bitke v zraku so bile nekaj navadnega. Po vojni so začeli resno misliti na to, da upostavijo reden zračni promet. Pričeli so delati zrakoplove najrazličnejših zistemov, ki so jih uporabljali za pošto, a tudi za prevažanje ljudi. Na naši sliki vidimo levo

zgoraj nemški tip zrakoplova »Bodensee«, a na desni angleški tip »R 34«. Na sredi je posebno znameniti angleški zrakoplov za promet, ki je napolnjen s helijem in je neizgorljiv, tedaj eden najvarnejših in najboljših zrakoplovov. Na levi spodaj je angleški zrakoplov, ki je preletel Ocean; na desni, pa je nemški zrakoplov, ki je tudi varen pred ognjem. — To so prvi poizkusi rednega zračnega prometa; kdaj se bomo vozili po zraku pri nas, še ni znano.

Uganke.

1. Kvadrat.

1	2	1	2
2	3	2	1
1	2	3	2
2	1	2	1

Nadomesti številke s črkami tako, da ti 1212 pové najboljšo ženo 1232 najboljšo jed. Vsako besedo dobiš dvakrat na prav in dvakrat na robe.

2. Uganka v verzih.

Ljubi te tvoj d —;
ljubi ti svoj r —!
Je gladek,
če mu rečeš l —;
če mu rečeš m —,
je sladek
bolj kot vsaka j —.

3. Besedna uganka.

Štiri črke postavi takó,
da če druga črka je o,
veliko z njo narediš,
a večkrat je vendarle trudna.
Če o pa v e spremeniš,
iz nje se ti sila rodi,
katera nikdarj ne zaspi
in giba vsak dan nezamudna.

RAZPIS NAGRADE!

Kdor pravilno reši vse tri uganke in pošlje rešitev do 12. aprila ter bo izžreban dobi v dar zbirko pesmi **Vojeslava Moleta: Tristia ex Siberia**. Ime bo objavljeno v 8. številki.

Rešitev ugank v 4. številki:

1. **Demant:** S, Niš, Milan, Logatec, Velika noč, severozapad, Jugoslavija, Banjaluka, Miklavž, sloga, Ema, i. — Po sredi se bere: Sila kola lomi.

2. **Čuden napis:** Človek obrača, Bog obrne.

3. **Dopolnilna uganka:** Božji mlini meljejo počasi, a gotovo.

Rešitev smo prejeli nad 20. Žreb je določil g. učitelja **ALOJZIJA VUGA na Banjšicah**.

Kratkočasnice.

TUJEC.

»Kaj je v tem mestu posebnega?« je vprašal tujec kolodvorskega vratarja. »Ali se je v tem mestu kdaj kak velik mož narodil?«

»Ne,« je dejal vratar mirno. »pri nas pridejo le majhni otroci na svet.«

GLAVOBOL.

»Veste kaj,« je dejala klepetava go-spa, ko sem prišla pred eno uro k vam, sem imela hud glavobol; zdaj ga nimam več.«

»Ampak,« je dejal nesrečnež, ki jo je moral poslušati, »zdaj imam glavobol jaz.«

GOVORNIK.

Govornik na nekem shodu je bil je-zen, ker so ga motili z medklici, zato je zavpil: »Kakor hitro odprem usta, slišim kakega osla, ki govori.«

TEŽEK RAČUN.

»Koliko bratov je imel egiptovski Jo-žef?« je vprašal katehet v šoli.

»Šest,« mu je odgovoril ta urno.

»Kako to?«

Učenec je razložil takole: »Jožef je imel enega pravega brata in deset polu-bratov, tedaj pet celih; eden in pet je pa šest.«

ŽIVLJENJE BREZ MOŽGAN.

»Koliko časa bi lahko živel brez mož-gan?« je vprašal nekdo norčevaje zdrav-nika.

»Približno tako dolgo kot ste Vi sta-ri,« mu je ta odvrnil.

ČETRTI.

Mesar je gnal po cesti dva vola. Srečal ga je nekdo in vprašal: No, kam pa vi, voliči?«

»Mimo četrtega,« je bil odgovor.

IZ ŠOLE.

Katehet: »Kedaj je Jezus jahal v Jeruzalem?«

Ivanček: »Tisti dan, ko so nesli Judje oljke žegnati.«

—:—

Katehet govori o zakramentu sv. pokore in vpraša pri tem: »Kaj manj-ka tistemu, ki se ne misli poboljšati?«

Franček: »Palica!«

Skrivalnica.

KJE JE NEVESTA?

Cilinder nosi, svetel frak,
tega pač ne more vsak.
Človek ženin ni vsak dan,
to ve Peter Teleban.
Z nevesto rad bi pred altar.
Kam mu je zbežala mar?
Grdo gleda, tam stoji,
kot sam pelin se drži.
Poišči mu nevesto ti!

SATIRA je radi prepozno došlih slik to pot izostala.

(Nadaljevanje: *Listi.*)

Novi rod ima v svoji 3. številki sledečo vsebino: I. Gruden: Pustov pogreb. (Pesem.) — Fr. Bevk: Loveč in zajček. (Pesem.) — K. Širok: Tri ptičke. (Pesem.) — Cv. Golar: Ej, hej! (Pesem.) — Fr. Milčinski: Zgodbe kraljeviča Marka. — Slika. — Multatuli. — Fr. Ločniškar: Pravljice o japonskem kamnoseku. — S. Rutar-M. Simonov: Naši pradedi pod Franki. — Slika. — Zv. Kosem: Domotožje. — Pouk in zabava. — Kotiček malih.

Natečaj razpisuje Jugoslovanska Matica za osnutek spomenika zasedenemu ozemlju, ki naj bi stal na mestu cvetlične grede pred deželnim dvorcem v Ljubljani. Umetnikom je prepuščeno, da morejo voliti pri zamisli osnutka tudi rob Zvezde na strani Kongresnega trga v osi Vegove

ceste. Spomenik naj ustreza popolnoma svojemu namenu in naj bo izvršljiv z kolikor najmanjšimi materialnimi žrtvami. Osnutke v merilu 1:10, iz katerih bi bila kolikor mogoče razvidna končna oblika spomenika, je poslali do 15. maja v Pražakovo ulico 3. Po možnosti naj se priloži perspektivna skica in približen proračun. Nagrade: I. 3000, II. 2000, III. 1000. Izvršitelju se nagrada vračuna v delo.

Nove knjige.

Dr. M. Opeka, Brez vere. — Devet govorov o neveri. 80 strani broječa brošurica je ravnokar izšla in se dobi pri založništvu — Prodajalna kat. tisk. društ. (H. Ničman) v Ljubljani. Cena izvodu 15 K, po pošti 16 K.

Sič Albert: Trgovsko računstvo za dvorazredne trgovske šole. 1. in 2. del. Založila Kleinmayr in Bamberg v Ljubljani 1921. Str. 376. Cena K 56. — **Sič Albert: Trgovsko računstvo za trgovske nadaljevalne šole.** 1. do III. del. Založila Kleinmayr in Bamberg v Ljubljani 1921. II. izdaja. Str. 290. Cena 40 K.

Wendel Herman: Von Marburg bis Monastir. Eine südslavische Reise. Str. 126. Z ilustracijami. Vsebinsko: Uvod. Maribor, Ljubljana, Zagreb, Plešivica, Belgrad, Zemun, Novi Sad, Karlovci, Koprivo, Krušedol, Leskovač, Skoplje, Veleš, Prilip itd. Znani nemški pisatelj, prijatelj Jugoslavije, je prepotoval to državo poleti 1920.

Ivan Zorec: Pomenki. Samozaložba. Cena vezani knjigi 10 dinarjev. V knjigi je sedem deloma že objavljenih novel.

Tiskovna zadruga je izdala knjige: Damir Feigel: Tik za fronto. — Anton Novačan: Veleja. — Dr. France Veber: Uvod v filozofijo. — Več drugih.

Dr. A. Ušeničnik: Uvod v filozofijo. Ako ne bo posebnih zaprek, bo to obširno delo dotiskano pred jesenjo.

ZADNJE ITALIJANSKE NOVOSTI:

Ugo Ojetti: Confidenze di pazzi e savi sui tempi che corrono. Milano, Treves, 1921.

Matilde Serao: Preghiere. Milano, Treves, 1921.

Matilde Serao: La virtù di Checchina, novelle. Milano, Vitagliano, 1921.

Matilde Serao: Il paese di Cuccagna, romanzo, Milano, Treves, 1921.

Sibilla Aleramo: Una donna, romanzo; **Il passaggio,** romanzo. **Andando e stando,** prose, Firenze, Bemporad.

Carlo Linati: Amori erranti, figure e episodi. Milano, Facchi, 1921.

Salvator Gotta. Tre mondi, romanzo. Milano, Baldini e Castaldi, 1921.

Veletržca z vinom

BRATA ABUJA GORICA

Via S Antonio 4 in na Kornu št. 8 (prej Kaučič)

prodajata na debelo

navadna : vipavska, istrska, briska, dalmatinska, furlanska
in italijanska vina ;

fina vina in šampanjce v butilkah, maršalo ;

raznovrstne likerje, kakor : Fernet Branca, Cognac ;

razna žganja (**tudi na drobno**), Vermouth in špirit.

M. Krainer

VELIKA ZALOGA MANUFAKTURNEGA BLAGA

Na drobno ○ Na debelo.

GORICA, VIA RASTELLO 34—37.

Volneno in bombažasto sukno
za moške in ženske.

Velika izbira perila, šifona, razno-
vrstnega platna za rjuhe,
brisač vsake vrste, serviet, belih in
barvanih namiznih prtov
vsake velikosti, žepnih robcev, vol-
nena, bombažastega in sukanega
blaga za blazine, volnene in
bombažaste odeje, bele in barvane
posteljne prevlake, z volno napol-
njene in s klotom raznih barv,
volnenim porhatom, zefirjem, eta-
minom in batistom prevlečene odeje.

Velika izbira

potrebščin za krojače
in šivilje

Obleke za moške, dame in otroke,
Bele in barvane moške srajce in
spodnje hlače.

Sprejemajo se tudi umerjena naro-
čila oblek in perila za moške, dame
in otroke.

**PODRUŽNICA
LJUBLJANSKE KREDITNE BANKE
:: V GORICI, ::**

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

**** Telefon št. 50. ****

Brzojavni naslov:
Ljubljanska banka.

Delniška glavnica
SHS kron

50 MILIJONOV.

CENTRALA:

LJUBLJANA.

Rezerva SHS
kron

45 MILIJONOV.

PODRUŽNICE: Brežice, Borovlje, Celovec, Celje,
Maribor, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst,

Obrestuje vloge na knjižice po 4%. Na daljšo odpoved vezane vloge
po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — **Izvršuje** vse v
bančno stroko spada'oce posle najkulantnejše.

Uradne ure za občinstvo 8 $\frac{1}{2}$ - 12 in od 3—5.

Ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

št. 14!

Pazite na staro
slovensko trdko

Oglejte si pred nakupom veliko zalogo vsakovrstnega po-
hištva v kateri je

nad 50 kompletnih sob

priprostih in najfinejših.

Kompletne spalnice od 2000 Lir naprej.

Za obilen obisk se priporoča

Anton Breščak

Via Carducci 14 (Gosposka ulica).

št. 14!

Pazite na staro
slovensko trdko